

Skjøtselsplan for Slettalykkja, Rauma kommune, Møre og Romsdal fylke.

BIOREG AS

Rapport 2013:26

Utførende institusjon: Bioreg AS http://www.bioreg.as/	Kontaktpersonar: Finn Oldervik	ISBN-nr. 978-82-8215-255-6
Prosjektansvarleg: Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: finn@bioreg.as	Oppdragsgjevar: Fylkesmannen i Møre og Romsdal ved Geir Moen	Dato: 31.10.2013
Referanse: Oldervik, F.G., Folden Ø. & Langmo S.H.L. 2013. Skjøtselsplan for Slettalykkja, Rauma kommune, Møre og Romsdal Fylke. Bioreg AS rapport 2013 : 26. ISBN; 978-82-8215-255-6.		
Referat: Rapporten skildrar naturverdiar og artsmangfald for slåttemarka rett ved husa på gnr 85/30, Slettalykkja, Rauma kommune. Vidare gjer rapporten greie for dei skjøtselstiltaka som bør setjast i verk for å ta vare på dei biologiske verdiane som er knytt til lokalitetane.		
4 emneord: Kulturlandskap Naturtype Skjøtselsplan Slåttemark		

Figur 1. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo © 04.07.2013. Biletet er tatt frå søraust mot nordvest og viser størstedelen av lokaliteten nedanfor det gamle fjøset. Som ein ser finn ein artar som engreverumpe og hundegras her, saman med mange engartar.

Innhald

Innhald	3
Føreord	4
A. Generell del	5
Slåttemarksutformingar på Vestlandet	5
Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker	6
B. Rauma; Slettalykkja.	8
Ortofoto/kart.....	13
Bilete	13
Kjelder	15
Litteratur:	15
Munnlege kjelder:	15
Internett:	15
Vedlegg 1 Artsliste for Slettalykkja.....	16

Føreord

I samsvar med ei nasjonal handlingsplan for å take vare på dei attverande slåttemarkane i Noreg vart det teke initiativ til å lage dei første skjøtselsplanane for Møre og Romsdal alt i 2010. Det er Fylkesmannen ved Geir Moen som samordnar dette arbeidet i fylket. Når det gjeld slåttemarkslokalitetane på Slettalykkja i Rauma, så er dette ein ny lokalitet som vart registrert 04.07.2013. Plana var i utgangspunktet å lage skjøtselsplan på ein lokalitet på ein naboeigedom (Slettafjellsetrene), men denne lokaliteten viste seg ved dei naturfaglege undersøkingane å ikkje ha dei kvalitetane som skal til for å kunna kallast slåttemark. Etter tips frå grunneigar Erna Slettaløkken, eigaren av gardsbruket (gnr 85/30) saman med framtidig eigar Unni Slettaløkken Engen, vart ein lokalitet rett ved denne garden undersøkt, og ein fann at denne hadde dei kvalitetane som skulle til for utarbeiding av skjøtselsplan. Dette vart gjort i forståing med Geir Moen hos Fylkesmannen i Møre og Romsdal.

Det er vår eiga undersøking som ligg til grunn for skildring, verdisetting og avgrensing. Nærare lokalisert ligg lokaliteten vest og nordvest for det nyaste av våningshusa i Slettalykkja vest for Verma i Romsdalen. Lokaliteten skrånar slakt mot aust. Skjøtselsplanen for området har som hovudoppgåve å take vare på det opphavlege artsmangfaldet, og da ved ein skjøtselsmåte som liknar mest mogleg på den tradisjonelle, dvs. med minimal gjødsling og relativt sein slått, samanlikna med dagens siloslått. Frå dagens bruk er den største føreslegne endringa at ein tilrår årleg slått og grundig slått av kantane på heile lokaliteten.

Vi vil med dette få takke Fylkesmannen i Møre og Romsdal v/Geir Moen for oppdraget og for eit godt samarbeid om prosjektet. Så vil vi også rette en takk både til eigar og brukar av den aktuelle slåttemarka for velvilje og tålmod når vi har ringt og mast om opplysningar Også Bolette Bele frå Bioforsk fortener ein takk for gode råd i sluttfasen.

Mjosundet i Aure 31. oktober 2013

Tingvoll 31. oktober 2013

Rissa 31. oktober 2013

For Bioreg AS

Finn Gunnar Oldervik

Øystein Folden

Solfrid Helene Lien Langmo

A. Generell del

Slåttemarker er areal som vert regelmessig slått. Semi-naturleg slåttemark eller såkalla kulturmarkseng, er slåttemarker som er forma gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. Dei er ofte overflatelydda, men ikkje oppdyrka og tilsådd i seinare tid, og ikkje eller svært lite gjødsla. Dei vert slått seint i sesongen. Slåttemarkene vert eller vart gjerne haustbeita og ofte også vårbeita. Korleis slåttemarkene har vore skjøtta varierer noko frå stad til stad og frå landsdel til landsdel. Slåttemarkene er urte- og grasdominerte og oftast svært artsrike. Dei kan vere opne eller tresette.

Tresette slåttemarker med styvingstre som vert hausta ved lauving er i dag svært sjeldne. Slike såkalla lauvenger vart gjerne beita om våren, slått ein gong seint om sommaren og beita om hausten. I tillegg vart greinene på trea hausta til fôr med eit tidsintervall på 5-8 år. I gammal tid spelte også myr ei viktig rolle som slåtteareal (slåttemyr). Dei fleste jordvassmyrane i Noreg har tidlegare vore slått, men myrslåtten tok i stor grad slutt for ganske lenge sidan og vart praktisert berre nokre få stader fram til slutten av 1950-åra. Nokre av slåttemyrane gror att, medan andre endrar seg mindre, her er det truleg få tydelege biologiske spor frå slåttedrifta. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrar som framleis er i hevd.

Dei ulike slåttemarkene høyrer til blant våre mest artsrike naturtypar, og er viktige også for andre organismar enn karplantar. T.d. er rundt 70 prosent av dagsommarfuglane våre knytt til open engvegetasjon (særlig urterik slåttemark) og fleire vadefuglar brukar strandenger (slått eller beita) som hekkeområde og rasteplassar under trekket. I tillegg har slåttemarker mykje å seia for mange truga artar av beitemarksopp. Slåttemark kan ikkje erstattast av beitemark, fordi dei inneheld vegetasjonstypar og fleire artar som ikkje klarer seg i område som berre vert beita. Samanlikna med naturbeitemark har slåttemark generelt det høgaste artsmangfaldet og dei største bestandane av fleire truga engartar. Gjennom historia har slåttemark vore, og vil framleis vere, om vi tek vare på dei, viktige "levande genbankar". I tillegg er dei berekraftige økosystem som har vore eit nøkkelement i norsk landbruk i fleire tusen år. Men driftsendringar på 1900-talet har ført til at slåttemark no er mellom våre mest truga naturtypar.

Slåttemarksutformingar på Vestlandet

Den store variasjonen i slåttemarksvegetasjonen i Noreg er enno berre delvis kartlagt. I det følgjande har vi likevel prøvd å peike på nokre utformingar av slåttemarksvegetasjon som er særeigne for Vestlandet og dermed gir fylka her eit særskilt forvaltningsansvar. Vi gjev òg døme på nokre verdifulle lokalitetar.

I Møre og Romsdal har ein svært godt oversyn over tradisjonelle slåttemarker fordi det her nyleg er gjort ei samanstilling av kunnskapen om denne naturtypen (Jordal 2007). 178 lokalitetar vert omtala i rapporten frå dette prosjektet, og slåttemarker er registrert i 29 av dei 37 kommunane i fylket. Lokalitetane finst likevel først og fremst konsentrert innan mindre geografiske område, og kommunane Stordal (22 lokalitetar, særleg i Nørdredalen), Rauma (28 lokalitetar, særleg i øvre Romsdalen), Tingvoll (19 lokalitetar, særleg i Vågbø-Holmeide) og Sunndal (16, særleg ved fjellgardane) har flest kjende lokalitetar. Frisk fattigeng, ofte med stort artsmangfald, er truleg den viktigaste vegetasjonstypen. 64 raudlisteartar er registrert i dei registrerte slåttemarkene (13 karplantar, 1 sommerfuglart og 50 soppartar).

- Ein særleg verdifull lokalitet er Skutholmen, Fræna, der det finst eit heilskapleg fiskarbondelandskap som vert skjøtta tradisjonelt og har mange gamle kulturlandskapselement m.a. mange små 1x2-meters potetåkrar i bergskortene. Slåttemarkene vert slått med ljå. Her finst mange raudlista beitemarkssopp. Staden er veglaus og kan nåast med robåt over eit 50 meter breitt sund.

- Langs Grøvvassdraget (Sunndal, utvalt for MR i 2008) og i øvre Romsdalen (Rauma) finst tørre-friske slåttemarkar med fleire tørrrengsartar som *Pilosella*-artar og sjeldne soppar.
- Stordal kommune har kanskje landets største bestandar av kvitkurle som i stor grad er knytt til restar av slåttemark.
- Nordre Sunnmøre er eit kjerneområde for solblom. Meir enn 30 000 blomsterstenglar er registrert innan dette området. Dessverre er det no berre sporadisk hobby slått igjen her.

I Hordaland har m.a. Losvik (1988) studert slåttemarksvegetasjon. Viktige lokalitetar finst m.a. i Urangsvåg, Bømlø, Gjuvsland og Varaldsøy.

I Sogn og Fjordane har miljøet rundt Ingvild Austad på Høgskulen over fleire tiår forska på og gjort ei rekkje registreringar i dei tradisjonelle slåtteengene i fylket. Kystblåstjernedominerte slåttemarkar finst i ytre kyststrok, m.a. i Gåsvær i Solund, og lokalitetane Sandøyna, Vilnes og Hamna i Askvoll. Ein viktig slåttemarkslokalitet finst på Øvre Ormelid, ein hyllegard i Luster. Her finst tørrrenger med m.a. brudespore, vanleg nattfiol og bakkesøte. Det er registrert mange slåttemarkar i Sogn og Fjordane, men fleire av registreringane er gjort for relativt lenge sidan og stoda i dag er uviss. På Grinde i Leikanger finst ei flott lauveng der både trea og enga framleis vert haldne i hevd.

I Rogaland er det registrert få slåttemarkar. I Funningsland, Hjelmeland finst ei dei få attverande solblomslokalitetane i fylket. Diverre vert den ikkje slått no.

Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarkar

Skjøtsel

Beste måten å skjøtte ei gammal, artsrik eng på, er å følgje opp den tradisjonelle driftsforma, utan gjødsling og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noko frå stad til stad avhengig av klima og høgd over havet. Difor er det viktig å finne ut kva som har vore vanleg på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet frå gamalt av. Slått før 10. juli var svært uvanleg.

Ein bør nytte lett reiskap (ljå, tohjuls slåmaskin eller lettare traktor) der det er mogleg. Graset må bakkjetørkast eller hesjast før det vert fjerna. I tillegg til at ein får tørt og godt høy, er bakkjetørkinga viktig for at frøa til engartane både skal få modne ferdig og vert liggjande att på enga når høyet vert samla saman og køyrd vekk.

Mange stadar på Vestlandet har engene i tillegg vore beita, anten vår eller haust eller begge delar. Berre beiting kan ikkje erstatte slått, men er dette einaste moglege skjøtsel i en periode, er storfebeiting det mest skånsame. Storfeet vel ikkje ut "godbitane" slik sauene gjer. Men beitepresset må ikkje vere for stort, og ein må rekne med noko manuell etterrydding. Der ein har tidlegblømande artar, som til dømes svartkurle, er det særleg viktig at ein unngår vårbeite.

Restaurering

Når det gjeld restaurering av enger som er i attgroing og utviding av eksisterande slåtteareal er det viktig å ikkje setje i gang med meir omfattande restaurering enn det ein klarar å følgje opp med skjøtsel i ettertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaurerast, kan det vere lurt å ta det trinnvis over fleire sesongar. Slik vert det meir overkomeleg, og ein får erfaring med kor omfattande dei ulike tiltaka er og kor mykje ein kan vente å få gjennomført per sesong.

Hogst/grovrydding bør helst gjennomførast på frosen og gjerne bar mark. Då unngår ein skadar på undervegetasjonen, og samstundes er det enklare å få ein lågast mogleg stubbe. Rydding i snø kan vere meir tungvint. Mindre buskar og oppslag kan òg ryddast om sommaren når det er tørt og mykje av biomassen er samla i blada.

I slåtteenger som *ikkje* har vore tresette er det ikkje noko poeng i å setje att tre ved rydding, men gamle styvingstre bør få stå. Eit og anna lauvtre med fin og vid krone kan òg gjerne få stå. Alle gran/furu og framande treslag bør fjernast.

Etter hogst er det særleg viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubbar og liknande vert samla saman og brend på eigna stader, og aller helst frakta ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligg spreidd utover vil elles fort føre til ny dominans av uønska snarveksande, konkurransesterk vegetasjon. Av same grunn er oppflising og spreiring av flis i området ikkje å tilrå.

Attståande biomasse vil ta opp noko av næringa som vert frigjort frå daude røter av tre og buskar som har vert rydda bort. Dette gir ein gjødslingsverknad som lett fører til uønskt nitrogenkrevjande artar (t.d. bringebær og brennesle). Gradvis opning er difor viktig. Gjødslingsverknad saman med auka ljosinnstråling fører gjerne òg til ein del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningane i juli, når det er minst energi samla i rotsystemet. Dette fell normalt saman med slåttetidspunktet. Det kan likevel vere nødvendig å rydde lauvrenningar fleire gonger dei par første sesongane.

Osp spreier seg ved rotskot, og rydding kan i mange tilfelle føre til omfattande renning. Det kan difor løne seg å ringborke osp ved å skjere eit ca. fem cm breitt band rundt treet nedanfor den nedste greina. Det er viktig at snittet er såpass djupt at all borken forsvinn, slik at transporten av næringsstoff stoppar heilt opp. Det er lettast å ringborke om våren. Etter tre somrar må dei daude trea fjernast.

Stubbar må kappast heilt ned til bakken, anten i samband med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubbar vil rotne fortare om ein skil borken frå veden med eit spett eller liknande, og deretter stappar jord i mellom. Med unntak av osp og or kan ein òg unngå renningar på denne måten. Dette kan t.d. vere aktuelt i kantar som hindrar ljosinnstråling til slåttemarka.

Problemartar som bringebær- og rosekratt, brennesle og mjødukt vil normalt forsvinne ved slått over tid. Men for å få dei bort kan det i byrjinga vere nødvendig å slå fleire gonger per sesong med ljà eller krattryddar. Felt med einstape bør slåast ned med kjepp, ikkje skjerast ned. På denne måten held bregna fram med å transportere næring frå røtene, og utarmar dermed rotsystemet sitt. Bregna bør så fjernast om hausten.

For meir utfyllande stoff om skjøtsel, restaurering og hevd:

Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker er å finne på DN sine heimesider: <http://miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner-fra-DirNat/Annet/Skjotselsboka/>

B. Rauma; Slettalykkja.

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)									
Navn på lokaliteten Slettalykkja					Kommune Rauma			Områdenr.	
ID i Naturbase NY			Registrert i felt av: Øystein Folden og Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS				Dato: 04.07.2013		
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige) Erna Slettaløkken, eigaren av gardsbruket saman med framtidig eigar Unni Slettaløkken Engen							Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:		
Hovudnaturtype: Slåttemark D01				100 % andel		Utform.:			
Tilleggsnaturtypar: Ingen						Svak lågurtslåtteeeng (D0115)		60 % andel	
						Lågurtslåtteeeng (D0116)		30 % andel	
						Svak lågurtslåttefukteng (D0118)		10 % andel	
Verdi (A, B, C): B				Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.)					
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11) Ingen									
Stadkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (no):			Vegetasjonstypar:		
< 20 m	x	God	x	Slått	x	Torvtekt	Svak lågurtslåtteeeng	D0115	
20 - 50 m		Svak		Beite		Brenning	Lågurtslåtteeeng	D0116	
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell	Svak lågurtslåttefukteng	D0118	
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling					
		Dårlig		Lauving					
OMRÅDESKILDRING (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)									
INNLEIING									
Lokaliteten vart oppsøkt 04.07.2013 etter tips frå grunneigar for å undersøke om den hadde dei kvalitetane som trengs for å kunne få utarbeidd ein skjøtselsplan som utvald naturtype. Det var Bioreg AS ved Øystein Folden og Solfrid Helene Lien Langmo som utførte denne undersøkinga. Lokaliteten er ikkje registrert tidlegare.									
PLASSERING OG NATURGRUNNLAG:									
Lokaliteten ligg vest og nordvest for det nyaste av våningshusa i Slettalykkja vest for Verma i Romsdalen. Lokaliteten skrånar mot aust. Mot sør og vest grensar den mot lauvskog dominert av bjørk med innslag av rogn, samt mot ei hytte. I aust er den avgrensa av gardstunet, og mot nord mot meir gjødsla innmark. Berggrunnen består av gneis, ikkje inndelt, for det meste kvartsdiorittisk, nokre stader migmatittisk, slik som mesteparten av dette området gjer. Området ligg på grensa mellom sørboreal (SB) og mellomboreal (MB) vegetasjonssone og i svakt oseanisk seksjon (O1). Lokaliteten er avgrensa i hovudsak på basis av ortofoto/kart, og er betre enn 20 m.									
NATURTYPAR, UTFORMINGAR OG VEGETASJONSTYPAR: Lokaliteten er avgrensa som slåttemark (D01) (100 %). Vidare er den definert som svak lågurtslåtteeeng (D0115) (60 %), lågurtslåtteeeng (D0116) (30 %) og svak lågurtslåttefukteng (D0118) (10 %).									

ARTSMANGFALD:

Av planter vart det i 2013 påvist følgjande artar; Bakkesoleie, blåklokke, blåkoll, bråtestarr, engfrytle, engsyre, firkantperikum, fuglevikke, følblom, gjeldkarve, gjerdevikke, grasstjerneblom, gulaks, gulflatbelg, gullris, harerug, hundegras, hundekjeks, kvitbladtistel, kvitkløver, kvitmaure, hårfrytle, jonsokkoll, lækjeveronika, mjødukt, nyresoleie, prestekrage, ryllik, raud jonsokblom, raudkløver, raudknapp, raudsvingel, skogmarihand, skogstorkenebb, småengkall, stormarimjelle, stormaure, sølvmore, teiebær, tepperot, tviskjeggveronika, vendelrot.

BRUK, TILSTAND OG PÅVERKNAD:

Historisk drift: Slettalykkja er ein svært gammal husmannsplass der jorda har vore i bruk gjennom mange generasjonar. Ein av grunnane til at ein kan hevda dette er dei gamle bygningane som truleg er 3-400 år gamle. M.a. er stokkane som bygningane er lafta av spisse i endane, dvs at dei er hogd av, ikkje saga. Vi veit ikkje så mykje om driftsmåtar og husdyrhald på plassen i eldre tid, men reknar med at det har vore drive på tradisjonelt vis med eit par mjølkekyr, nokre sauer, gris og høns som var det vanlege før ca 1960. Ein reknar med at det vart både vårbeita og haustbeita før den tida og graset vart enten bakketørka eller hesja. Plassen hadde også ein seterstøl som vart nytta til buskopen om sommaren.

Nyare drift: Om lag i 1890 kom slekta som har bruket no til Slettalykkja. Det var besteforeldra til mannen til noverande eigar, Erna Slettaløkken. Desse hadde plassen fram til 1936 då det vart skyldsett og seld til Erna sine svigerforeldre. Dei dreiv også på tradisjonelt vis med litt vårbeiting, slått kring midten av juli og haustbeiting. Om lag i 1963 var det Erna og ektemannen som tok over drifta. Dei hadde to mjølkekyr fram til ca 1972 då det vart slutt på mjølkeproduksjonen på bruket. Etter det dreiv dei med ungdyr i nokre år fram til ca 1990 eller vel så det. Etter den tid vart graset slått og turka til hø, samt pressa og seld. Dette held fram til ca år 2000.

Noverande drift: Etter om lag år 2000 har graset vorte slått og raka ned til kanten og hatt på skogen. Slik vart det gjort ca fram til år 2009 då mannen til Erna Slettaløkken døyde. Etter den tid vart det nytta beitepussar i to-tre år, men siste året vart det slått og graset fjerna frå lokaliteten. Bortsett frå dei siste åra, har lokaliteten vore litt gjødsla med kunstgjødsla. Graset har vore slått med tohjulsslåmaskin to gonger for sesongen, med den første slåtten varierende frå jonsok til midten av juli, og den andre ein gong utpå hausten. Graset vert hesja og nytta som for av ein nabo. Så lenge det var dyr på bruket vart det haustbeita, også den tida dei dreiv med ungnaut.

FRAMANDE ARTAR:

Engreverumpe, hundegras og vårpengeurt.

KULTURMINNE:

Dei eldste husa, både fjøset og det gamle våningshuset ovanfor lokaliteten er gissa å vera frå slutten av 1600-talet, byrjinga av 1700-talet, og er med å gjere dette til eit nærast intakt gamalt tun.

SKJØTSEL OG OMSYN:

For å oppretthalde verdiane som slåttemark, så er det dei grunnleggjande skjøtselsgrepa som skal til: Ikkje gjødsla, sprøyting eller pløying, og det må vere sein slått og bakketørking eller hesjing av graset, og etterbeite om hausten om det er mogleg. Hardt vårbeite over lengre tid er ikkje å tilrå. Sommarbeiting er skadeleg for artsmangfaldet på sikt.

DEL AV HEILSKAPLEG LANDSKAP:

Landskapet har venteleg vore eit småskalalandskap knytt til jordbruk tidlegare. Mykje i nærleiken av Slettalykkja er grodd att, så dette landskapet framstår nok i dag som meir fragmentert enn det var for nokre tiår sidan. Likevel finst det i området rundt Sletta fleire gardar som framleis er i drift, og samla så utgjør dette eit fint kulturlandskap vest for Verma.

VERDIGRUNNGJEVING:

Enga er mindre enn eitt dekar, men har tilnærma slåttemarkstruktur og ein viss artsrikdom, og mesteparten har vore slått årleg. Den avgrensa lokaliteten har ikkje vore pløygd sidan Erna Slettaløkken kom til gards i 1963, og ho kjenner ikkje til at det har vore pløygd og isådd tidlegare heller. Lokaliteten ligg i samanheng med gamle hus som utgjer eit bortimot autentisk tun som kan vera så gammalt som frå slutten av 1600-talet, og sjølv om deler av enga er å betrakte som gammaleng på tur frå å vere kunstmarkseng og over til kulturmarkseng, oppnår den ut i frå artsinventaret og restaureringspotensialet verdien B - Viktig.

SKJØTSELSPLAN

DATO skjøtselsplan: 31.10.2013	UTFORMA AV: Øystein Folden og Solfrid Helene Lien Langmo		FIRMA: Bioreg AS	
UTM 32N 6914230 450614	Gnr/bnr. 85/30	AREAL (noverande): 0,7 daa	AREAL etter ev.restaurering: 0,7 daa	Del av verneområde? Nei
Kontakt med grunneigar/brukar (ev /informant). Før opp tidsperiodar, ev datoar. Namn: Grunneigar Erna Slettaløkken, saman med framtidig eigar Unni Slettaløkken Engen var med på den naturfaglege registreringa 04.07.2013. Før den tid var ein i telefonisk kontakt med vedkomande i samband med ein anna lokalitet registrert hos same brukar.			Type kontakt (befaring, tlf, e-post med meir) Har vore i telefonisk kontakt i samband med utarbeidinga av skjøtselsplanen.	

MÅL:

Hovudmål for lokaliteten:

- Det langsiktige målet er at lokaliteten skal haldast i god hevd med årleg slått og fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing. B-verdien på lokaliteten skal oppretthaldast ved at populasjonar av ev raudlista beitemarkssopp, - eller at raudlisteartar frå andre artsgrupper som vert registrert på eit seinare tidspunkt vert teke vare på gjennom tilpassa skjøtsel. Dessutan er det viktig at karakterartar av kulturmarksengplantar (sjå artslista i vedlegg 1!) vert halde på dagens nivå, eller at populasjonane av desse aukast.
- Det er også eit mål at den typiske jamne slåttemarkstrukturen vert teke vare på i den grad den er til stades på enga no, og helst at den vert enda betre.
- Slåttemarka skal liggja i eit ope landskap og kantsoner skal ikkje skuggast ut av skog og kratt.
- Slåttemarka skal ikkje gjødslast, pløyast eller sprøytast.
- Det skal ikkje nyttast tung traktorreiskap på lokaliteten. Til slått kan ein bruke tohjuls slåmaskin og ljà. I det meste av lokaliteten kan ein rake ned avlinga til nedkanten og hente avlinga der. Avlinga rundt husa kan rakast sørover og derifrå ned til nedkanten.

Delmål for lokaliteten:

- Vårbeite bør avgrensast til ei veke, maks 14 dagar. Ein bør ikkje sleppa innpå for mange beitedyr slik at beitepresset vert særleg sterkt om våren. Beite heile sesongen på lokaliteten er skadeleg for artsmangfaldet, sjølv om ein på den måten kan unngå at lokaliteten gror igjen.
- Lokaliteten bør etterbeitast om hausten, men ikkje så sterkt at det blir mykje opptrakka. Ved ufullstendig beiting er det viktig å få slått kantane.
- Lauvskogen særleg på austsida av lokaliteten bør tynnast noko. Eventuell transport med traktor må skje på frose mark, eller utanfor lokaliteten.

Tilstandsmål artar:

- Artsmangfaldet i slåttemarka skal oppretthaldast eller helst aukast jf. artslista i vedlegg 1!
- Populasjonar av artane i lista over karakterartar skal oppretthaldast eller helst aukast (Sjå artslista i vedlegg 1!)
- Populasjonar av eventuelle raudlisteartar av beitemarkssopp eller frå andre artsgrupper som måtte dukka opp skal oppretthaldast eller helst utvidast.

Mål for nedkjemping av problemartar/gjengroing:

- Det er viktig at kantane vert slått grundig rundt husa for å hindre gjengroing i desse områda.

Tiltak:

- Årleg slått ikkje før 15.07. og helst innan 15.08., tørking av graset minst to dagar og fjerning av høyet.
- Tynning av skog. Det er ein fordel om det kan hoggast litt spreidd over fleire år, jf. generell del. Kvisten må fjernast frå lokaliteten. Viss denne blir brent, så skal dette gjerast på fast bål plass utanfor lokaliteten. (OBS! Sjekk lokale brannforskrifter!)
- Haustbeiting er ønskeleg også her. Det kan sleppast sauer inn på lokaliteten 1-2 veker etter at den er slått, og desse kan beite der resten av sesongen, så lenge det ikkje blir mykje opptrakka, og det må ikkje tilleggførast da dette kan gje ein uønskt gjødslingseffekt, samt å innføre uønskte artar som mellom anna høymole på lokaliteten.

<p>AKTUELLE TILTAK:</p> <p>Generelle tiltak: Årleg slått ikkje før 15.07., og helst innan 15.08., tørking av graset minst to dagar og fjerning av høyet</p> <p>Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle: Tynning av skog på austsida av lokaliteten. Kvisten må også fjernast frå området</p> <p>Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle:</p>	<p>Prioritering (år)</p> <p>Årleg</p> <p>2014, 2015, 2016, 2017</p>	<p>Ant daa og kostnad/daa</p> <p>0,7 daa à kr 2000,- =1 800.-</p> <p>1 dagsverk kvart av åra, dvs. ca kr. 2500,- pr år</p>	<p>Kontroll: (Dato) Haust</p>
<p>UTSTYRSBEHOV: Tohjuls slåmaskin, ljà, høygaffel, rive, presenning, motorsag, greinsaks</p>			
<p>OPPFØLGING: Skjøtselplanen skal evalueres innen, 5 år:</p>			
<p>Behov for registrering av spesifikke artsgrupper: Beitemarksopp er ikkje undersøkt.</p>			
Tilskot søkt år:		Søkt til:	
Tilskot tildelt år:		Tildelt frå:	
<p>Skjøtselavtale parter:</p>			
<p>ANSVAR: Person(-er) som har ansvar for iverksetting av skjøtselplanen.</p>			

Ortofoto/kart

Figur 2. Dette ortofotoet frå Gislink viser avgrensinga av den aktuelle lokaliteten avmerka med raudt.

Bilete

Figur 3. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo © 04.07.2013. Litt av artsinventaret aust i lokaliteten. Ein ser både hundegras og engreverumpe, men også stadvis mykje prestekragar, samt blåklokke, gjerdevikke og fuglevikke.

Figur 4. Foto; Øystein Folden © 04.07.2013. Biletet er tatt aust i lokaliteten og viser det gamle fjøset vest for denne. Her ser ein også skilnaden på arealet som er innanfor og utanfor slåttemarkslokaliteten. Som ein ser er området til høgre i biletet mykje sterkare prega av oppgjødsling som truleg er ein langtidsverknad frå den tida fjøset var i bruk.

Figur 5. Foto; Øystein Folden, 04.07.2013 ©. Biletet er tatt frå ein terrasse framfor det gamle våningshuset. Arealet nærast huset har stort artsamangfald, men har mangla noko slått. Arealet nedanfor steinmuren ligg utanfor lokaliteten, bortsett frå det som ligg lengst borte, på oversida av garasjen.

Kjelder

Litteratur:

Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. Ny revidert utgave av DN-håndbok 1999-13 (under revisjon).

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk.

Munnlege kjelder:

Erna Slettaløkken (grunneigar). 6330 Verma, Telefon: 71 22 88 65 eller 913 18 534

Unni Slettaløkken Engen (framtidig grunneigar). Svearovegen 375, 2838 Snertingdal, Telefon: 955 26 930. Epost; unnise@live.no

Internett:

Dato

03.10.13

03.10.13

Nettstad

Miljødirektoratet, Naturbase

Artsdatabanken, Raudlista, Artskart og NiN

Vedlegg 1 Artsliste for Slettalykkja

Karakterartar er utheva med feit skrift

Karakterartar vil i desse skjøtselsplanane seia planteartar som karakteriserer kulturmarkseng. Tidlegare vart desse artane ofte kalla naturengplantar og/eller seterartar. I mangel på noko betre viser vi til følgjande rapport: John Bjarne Jordal og Geir Gaarder: Biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1994. Planter og sopp i naturbeitemarkar og naturenger. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruks-avdelinga, rapport nr. 2 - 95. ISSN 0906-0363. ISBN 82-91585-01-6.

Tabellen over kulturmarksengplantar (naturengplantar) hadde nok hatt behov for ein revisjon der artsutvalet vert gjort meir spesifikt for dei ulike utformingane av kulturmarkseng.

Ved å følgja denne linken kan ein lasta ned rapporten til Jordal & Gaarder frå 1995. Lista står på side 15 ff i rapporten;

<http://www.jbjordal.no/publikasjoner/MR1994.pdf>

Av plantar vart det i 2013 påvist:

Bakkesoleie, **blåklukke**, blåkoll, bråtestorr, **engfrytle**, engsyre, firkantperikum, fuglevikke, følblom, **gjeldkarve**, gjerdevikke, grasstjerneblom, **gulaks**, gulflatbelg, gullris, **harerug**, hundegras, hundekjeks, kvitbladtistel, kvitkløver, **kvitmaure**, hårfrytle, jonsokkoll, **lækjeveronika**, mjødurt, nyresoleie, **prestekrage**, ryllik, raud jonsokblom, **raudkløver**, **raudknapp**, raudsvingel, skogmarihand, skogstorkenebb, **småengkall**, stormarimjelle, stormaure, sølvmure, teiebær, **tepperot**, tviskjeggveronika og vendelrot.

Veiledning til skjøtelsplanskjemaet, B- Spesiell del.

Skjema B- spesiell del er delt opp i tre hoveddeler: Søkbare egenskaper (for Naturbase), Områdebeskrivelse (for Naturbase og som grunnlag for skjøtelsplan) og Skjøtelsplan. For søkbare egenskaper er det viktig at de begrepene og kodene som er oppgitt brukes. Områdebeskrivelse og beskrivelse av skjøtsel skal være ren tekst som ikke blir søkbar. For mer utfyllende forklaringer, se DN-håndbok 13 2. utgave 2006

<http://www.dirmat.no/content.ap?thisId=500031188&language=0>

Søkbare egenskaper:

Områdenavn: Offisielle stedsnavn etter vedtatte rettskrivningsnormer, dvs. normalt navn fra kartblad i M711-serien. Ved bruk av navn fra økonomisk kartverk oppgis i tillegg nærmeste stedsnavn på M711-kart. Eventuelt med støttenavn i tillegg (d.v.s. lokale stedsnavn som ikke står på kart, eller områdenavn).

Områdenr.: Løpenummer. Nummeret skal være unikt (to geografisk atskilte områder kan ikke ha samme nummer) og vil i en fylkes-/nasjonal sammenstilling starte med kommunenummeret.

IID i Naturbase oppgis hvis området ligger i Naturbase fra før.

Registrert av: (Inventør/kartlegger): Angi alle som har vært med på å fremskaffe primærdata i felt.

Tidligere registrert: Angi årstall for ev. tidligere kartlegging av lokalitet. Få fram om lokaliteten har blitt undersøkt gjentatte ganger. Referanse til rapporter settes opp under Kilder mot slutten av dokumentet

Naturtype: Etter DN-håndbok 13 om naturtypekart-legging. **Utforming(er):** Etter DN-håndbok 13. usikkerhet m.m. utdypes i områdebeskrivelsen. **Mosaikk:** En lokalitet kan inneholde en småskala mosaikk som det er vanskelig å avgrense, og der avgrensingen har liten praktisk betydning for planlegging og forvaltning. Lokaliteten plasseres da i den naturtypen det er mest av, eller den som er viktigst. Andre naturtyper eller utforminger som forekommer på lokaliteten registreres som mosaikk (tilleggsnaturtyper/-utforminger, helst med prosentandeler).

Verdi: A, B, C. Usikkerhet og gradering angis i områdebeskrivelsen.

Stedkvalitet: Avgrensingens nøyaktighet beskrives i 5 kategorier. Sett kryss.

Påvirkningsfaktorer (tekniske inngrep m.m.): Etter liste i vedlegg 11 i DN-håndbok 13.

Tilstand (hevde): For kulturbetingete lokaliteter oppgis tilstanden etter 5-gradert skala. Sett kryss. Under tilstand i områdebeskrivelsen nedenfor ønskes en mer utfyllende beskrivelse.

Bruk: For kulturbetingete lokaliteter oppgis *nåværende* bruk. Sett kryss. I områdebeskrivelsen nedenfor ønskes en mer utfyllende tekst om tidligere og nåværende skjøtsel.

Områdebeskrivelse

Områdebeskrivelse: Skal være forvaltningsrettet, tilpasset brukeren og må være tilstrekkelig til å kunne begrunne valg av naturtype, verdi og skjøtels- og restaureringstiltak som skal ivareta lokaliteten.

Innledning: Opplysninger om kartleggingen/ skjøtelsplanarbeidet. I hvilken sammenheng kartleggingen er gjort, hva som er gjort tidligere, om den nye beskrivelsen supplerer eller erstatter tidligere beskrivelser og lignende.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Geografisk beliggenhet og supplerende opplysninger til kartet, evt. buffersoner beskrives. Hvor nøyaktig er avgrensningen? Sistnevnte kan variere, både som følge av kartleggingsmetodikk og naturgitte årsaker, og det bør skilles mellom disse to faktorene. Viktige topografiske og geologiske forhold. Viktige naturgitte faktorer som påvirker økosystemets stabilitet (skogbrann, flom, nedbør/luftfuktighet, vind).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Supplerende opplysninger om naturtyper, utforminger og mosaikk oppgis her, samt supplerende opplysninger om truede vegetasjonstyper og evt. andre viktige vegetasjonstyper. Hvis naturtyper/vegetasjonstyper som ikke er prioriterte er inkludert, skal dette nevnes og begrunnes (f.eks. av arronderingsmessige årsaker).

Artsmangfold: Typiske/karakteristiske/dominerende arter. I hagmark/lauveng bør ulike treslag angis, samt deres mengdefordeling. I tillegg kan arter som supplerer eller spesifiserer ytterligere i forhold til naturtype-/vegetasjonstypebeskrivelsen nevnes. Alle sjeldne, kravfulle og rødlistede arter skal listes opp med antall/mengde for artene, samt funnhistorikk.

Bruk, tilstand, påvirkning: Utfyllende opplysninger om tilstand, inngrep, andre påvirkningsfaktorer, historikk og bruk. *Bruk:* Nåværende og tidligere bruk skal beskrives. For tidligere bruk menes tradisjonell drift, (helst tilbake til før krigen). Kontinuitet i bruk/ikke bruk: Angi perioder (årstall) med ev. opphør av drift. Perioder (årstall) med ev. intensivering av drift, eks: flere slåtter pr år, økt gjødsling (type og mengde gjødsel med mer). For *tilstand* angi her eventuell avvikende skjøtsel: Slått men graslet ligger igjen, slått ved plenklipping, bare beiting osv. For slåttemyr er grøfting og slått viktig. For kystlynghei er brenning og beiting viktig. Noter type gjengroingsarter og grad av gjengroing. Avgrens gjerne på ortofoto arealer med preg av forfall. NB: (Dette blir

supplerende opplysninger til rubrikken *hevde* ovenfor) Påvirkningsfaktorer kan i tillegg registreres som søkbar egenskap for alle naturtyper. For kulturlandskap kan bruk registreres som søkbar egenskap.

Fremmede arter: Forekomst og tiltak. (hvor de vokser avmerkes på ortofoto/kart).

Kulturminner: Forekomst av spesielle kulturminner i lokaliteten, eks bakkemurer, steingjerde, stakksneis osv.

- Skjøtsel og hensyn: Skjøtsel er aktive tiltak for å fremme naturverdiene. Hensyn er passive tiltak for å unngå skadelige aktiviteter for lokaliteten, eller visse former for bruk/inngrep som ikke vesentlig påvirker de naturverdiene som skal ivaretas. Konkrete forslag og behov for å ta spesielle hensyn utenfor lokaliteten bør det nevnes her. Det gis her en kortere oppsummering av det som skrives i skjøtelsplanen om mål for skjøtsel, tilstand, skjøtselstiltak, tidsplan m.m.
- Del av helhetlig landskap: Sammenheng med andre områder innenfor et større areal. Det vil ofte være aktuelt å vise til nærmere beskrivelse i dokument eller kilde på faktaarket.
- Verdibegrunnelse (Obligatorisk): A, B eller C. Angi kort hvilke faktorer som i størst grad bidrar til verdien som er satt. Eventuell usikkerhet i forhold til verdien bør nevnes. Eventuelle utviklingstrekk som støtter verdivalget, nevnes. Om lokaliteten har endret verdisetting siden forrige registrering bør dette begrunnes her. Restaureringspotensialet til lokaliteten bør inn i verdivurderinga, om (deler av) enga er i forfall.
- Merknad: Her kan det legges inn uthevet kommentar om at lokaliteten må oppsøkes på nytt, at avgrensingen er for unøyaktig m.m..

Skjøtelsplan

Dato skjøtelsplan: Dato for ferdigstilt skjøtelsplan.

Utformet av: Navn på ressursperson som har skrevet planen ev hvem som har veiledet skjøtelsplanarbeidet.

UTM: Sett inn koordinater for midtpunkt i polygonet, **Gnr/bnr:** Oppgi alle gårds og bruksnummer innen lokaliteten som skjøtelsplanen gjelder for. (Kan bli mange for store lokaliteter som kystlynghei. Her kan dere få hjelp av kommunen).

Areal (nåværende og etter evt. restaurering): Oppgi areal på lokaliteten ved registrering, om aktuelt angi også areal etter at restaureringstiltak er gjennomført dersom dette vil endre på arealstørrelsen.

Del av verneområde: Det skal noteres om området ligger helt eller delvis innenfor et verneområde.

Kontakt med grunneier/bruker: Det er meget viktig å holde god dialog med grunneier/ev. bruker under hele skjøtelsplanprosessen, slik at skjøtelsplanen blir konkret og tilpasset grunneierens behov, kapasitet og drif. Det skal dokumenteres at skjøtelsplanskriver har hatt denne dialogen, og med hvem dialogen er ført.

Mål: Deles opp i hovedmål, delmål, ev. mål for delområder, samt tilstandsmål for enkelte arter. Rødlistearter, karakterarter, totalt antall arter. Konkretiseres med % økning innen et tidsrom, eks innen 10 år. Er lokaliteten i god hevd vil det være et mål i seg selv å beholde dagens artsinventar og fordeling. Om området ligger innefor et verneområde og har konkrete bevaringsmål som vil påvirke skjøtelsen så skal dette beskrives her.

Aktuelle tiltak: Deles opp i: *Generelle tiltak* (med henvisning til A: generell del i skjøtelsplanen), *Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle* dvs restaureringstiltak som er nødvendig for konkret denne lokaliteten og som ikke er beskrevet i den generelle delen. Det kan være behov for brenning, ringbarking, tidspunkt for tiltak, midlertidig plassering av kvisthauger, bekjemping av problemarter, eller spesielle *hensyn* knyttet til kulturminner, styvingstrær, hi/reir, fuktområder, adkomst til lokalitet, utkjøring av tømmer/ved, eiendomsstruktur osv.

Til sist; *Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle*. Eks spesifikke lokale slåttetidspunkt, behandling av høyet, bortkjøring, slått hvert år eller sjeldnere, ev før- og etterbeite, hva slags dyr, antall beitedyr, ev. tidsperioder for beiting. Lauving/styving; tidspunkt, behandling av kvister osv.

Utstysbehov: Spesielle behov for utstyr til skjøtsel/restaurering.

Oppfølging: Det bør angis årstall for evaluering av tiltakene igangsatt etter skjøtelsplanen. Om det er aktuelt med supplerende registrering av spesifikke artsgrupper så nevnes dette her.

Tilskudd/skjøtelsavtale: Gi opplysninger om det er søkt midler RMP, SMIL ev andre miljømidler, samt opplys om det foreligger skjøtelsavtale og hvor lenge den gjelder.

Ansvar: Navn på person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtelsplanen, eks grunneier/bruker for gjennomføring av tiltak, samt person i forvaltningen for oppfølging av skjøtelsavtaler med mer.